

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์
ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
**The Development for Teacher Developing Programs of Learning
Management to Promote Creative Thinking of Primary School
Students for Private Schools in Northeastern Part of Thailand**

ภุมศร์ พรหมชัยนันท์, เกரியงศักดิ์ ศรีสมบัติ,
ธัญยาภรณ์ นवलสิงห์ และ หทัย น้อยสมบัติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

**Bhumed Promchainun, Kriangsak Srisombut,
Thanyaporn Naulsing and Hatai Noisombut**
Roiet Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: bhumed@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาเอกชน และ 2) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาเอกชน ใช้การวิจัยแบบประสานวิธี มี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่างได้แก่โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน 238 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโรยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 95 โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน คือผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนเดียวกัน ระยะที่ 2 พัฒนาและประเมินโปรแกรมฯ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ 2) การเตรียมการจัดการเรียนรู้ 3) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

* วันที่รับบทความ : 2 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 14 พฤษภาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 15 พฤษภาคม 2567

2. โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ และกิจกรรมการพัฒนา ใช้หลักการพัฒนา 70 : 20 : 10 และ ผลการประเมินโปรแกรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : โปรแกรมพัฒนาครู; การจัดการเรียนรู้; การคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา; โรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

This research aimed to 1) investigate current situations, desirable conditions, and the priority needs of learning management to promote creative thinking of private primary school students, and 2) develop a teacher development program for learning management to promote creative thinking of primary school students of private schools in Northeastern Thailand. A mixed-methods research approach was utilized in two phases: Phase 1 involved studying current situations, desirable conditions, and the priority needs in learning management for promoting creative thinking among private primary schools in Northeast Thailand. The samples comprised 238 private elementary schools, determined using the Taro Yamane formula with a 95% confidence level, employing multi-stage random sampling. Each school provided data from two participants, including the principal and a teacher. Phase 2 involved developing and evaluating the program. The research instruments were a questionnaire and an interview form. Statistics used for data analysis included means, standard deviations, and PNI modified.

The research findings were as follows:

1. The current situation of learning management to promote creativity among students in private elementary schools in Northeast Thailand, both overall and in specific aspects was at a high level. Desirable conditions, both overall and in particular areas or aspects, were also at a high level. The priority needs for program development are ranked in descending order as follows: 1) Summary and reporting of learning management, 2) Preparation of learning management, 3) Implementation of learning activities, and 4) Conduct of learning activities.

2. The teacher development program of learning management to promote creative thinking of private primary school students in Northeast Thailand comprised principles, objectives, contents, methods, and development activities, following the 70:20:10 development principle. The program evaluation yielded the highest level of effectiveness.

Keywords: Teacher development programs; learning management; Creativity of elementary school students; Private schools in the Northeast

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและเติบโตของประเทศไทย โดยเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรม แนวคิดและทฤษฎีใหม่ ๆ รวมทั้งการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ประเทศที่สามารถสร้างและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ประชาชนและเยาวชนได้ดี ย่อมมีโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่มากขึ้น เช่น สามารถเพิ่มผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ สร้างอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้น และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ดังนั้น การสนับสนุนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในระยะยาว อีกทั้งความคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่สำคัญที่ทุกคนควรมี ปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ แรงจูงใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าที่จะแสดงออกถึงความคิดของตัวเอง ความรู้และประสบการณ์จากคนที่มีฐานความรู้ในการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหาและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ซึ่งนักวิชาการและนักวิจัยหลายได้ให้ความสำคัญและศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ อาทิ วราพร ศรีสว่าง (2558) ได้ศึกษาว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนที่ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย และ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2557) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา การระดมความคิด การตัดสินใจ การปรับปรุง และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rogers (1970) ที่พบว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถกระทำได้โดยการจัดการเรียนการสอน และต้องเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้จาก ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น เช่นเดียวกับกับผลการศึกษาของ Paziotopoulos and Kroll (Paziotopoulos and Kroll, 2004) ที่กล่าวไว้ในบทความเรื่อง *Hooked on Thinking* ว่าการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านความคิดเป็นภาระที่สำคัญอย่างยิ่งของครูโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์เนื่องจากเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและใช้ในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

อุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่พบ คือ การจัดการศึกษาที่ไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวครูและนักเรียนเรียนในด้านการอ่าน เขียน พูด และการคิดสร้างสรรค์ได้ตามต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากครูมีปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Erwin, 1993) และจาก ทิศนา แคมมณี (2557) กล่าวว่า ปัญหาในการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนคือครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ครูไม่เข้าใจวิธีการ รูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการหรือวิธีการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ทำให้ครูขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งครูต้องได้รับการพัฒนาในประเด็นดังที่กล่าวมา แต่ในปัจจุบัน การพัฒนาครูมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น ครูไม่ได้รับการพัฒนาในปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอ ด้านปริมาณ หมายถึง ครูไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเพียงพอในการพัฒนาตนเองและต่อภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ ด้านคุณภาพ หมายถึง หลักสูตร

การพัฒนาครูและกระบวนการพัฒนาครูอาจไม่มีคุณภาพเพียงพอที่จะพัฒนาครูให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งระยะเวลาการอบรมที่สั้น และจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละครั้งมีจำนวนมาก ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพของการพัฒนาครูและอาจทำให้การพัฒนาครูไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การศึกษาสภาพทั่วไปและสถานการณ์การจัดการศึกษาของประเทศไทยในระดับประถมศึกษาโดยใช้คะแนน O-Net ของระดับประถมศึกษาในปี พ.ศ. 2565 ผลการทดสอบ O-Net ระดับประถมศึกษาในปี พ.ศ. 2565 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอกชนลดลงในทุกวิชาเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) นอกจากนี้ จากการทดสอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่ประสบผลสำเร็จในทุกรายวิชา ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนเอกชนต้องได้รับการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนสอนที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเพื่อที่จะต่อยอดไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางสำคัญที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ให้บรรลุเป้าหมายสำคัญคือการยกระดับคุณภาพการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพและได้มาตรฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้การวิจัยแบบประสานวิธี มี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน ระยะที่ 2 พัฒนาและประเมินโปรแกรมฯ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 586 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 238 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโรยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 95 ได้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 238 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน จำนวน 238 คน ครูโรงเรียนเอกชน จำนวน 238 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 476 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1 ฉบับ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามตามกรอบการวิจัย

2) ศึกษาแนวคิดจากเอกสาร ตำรา ทฤษฎี หลักการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3) นำประเด็นในการสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากข้อสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างแบบสอบถาม

4) สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ บุญชม ศรีสะอาด (2556) ที่แสดงถึงการคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่

5 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาพหุกรณี (Multi-case Study) เป็นการศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจำนวน 3 โรงเรียน

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และการศึกษาพหุกรณี มาสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสร้างโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษาจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหรือศึกษานิเทศ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัยขั้นตอนนี้ มีร่างโปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแบบประเมินโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ใช้ในการตรวจหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากบันทึกการสนทนากลุ่มจากผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด

2) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปปรับปรุงโปรแกรมพัฒนาครูและคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยด้วยการศึกษาองค์ประกอบจากนักวิชาการ ได้แก่ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ Tyler (1950) กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ 3 ส่วนด้วยกันคือ 1. จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ 2. กิจกรรมการเรียนรู้ 3. การประเมินผลการเรียนรู้ Glaser (1965) ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1. จุดประสงค์ของการสอน 2. การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน 3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 4. การประเมินผลการเรียนรู้ และ 5. ข้อมูลป้อนกลับ Gerlach and Ely (1971) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ 6 ส่วน คือ 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ 2. การเลือกเนื้อหาวิชา 3. การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน 4. การดำเนินการสอน 5) การประเมินผลการเรียน 6) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อป้อนกลับไปใช้ในการปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้ Klausmeier & Ripple (1971) กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ 7 ส่วน คือ 1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน 2. การพิจารณาความพร้อมของผู้เรียน 3. การจัดเนื้อหาวิชา วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ 4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5. การดำเนินการสอน 6. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และ 7. สมรรถนะผลของนักเรียน พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2551) กล่าวว่า ระบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนหรือการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นควรคำนึงถึงการ วางแผนตามขั้นตอน ดังนี้ 1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม 2. กำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละวัตถุประสงค์ 3. กำหนดยุทธศาสตร์ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน 4) กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี ได้องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้อีก 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การวิเคราะห์หลักสูตร 3) การออกแบบการเรียนรู้อีก 4) การจัดกิจกรรมการเรียน 5. การวัดและประเมินผล

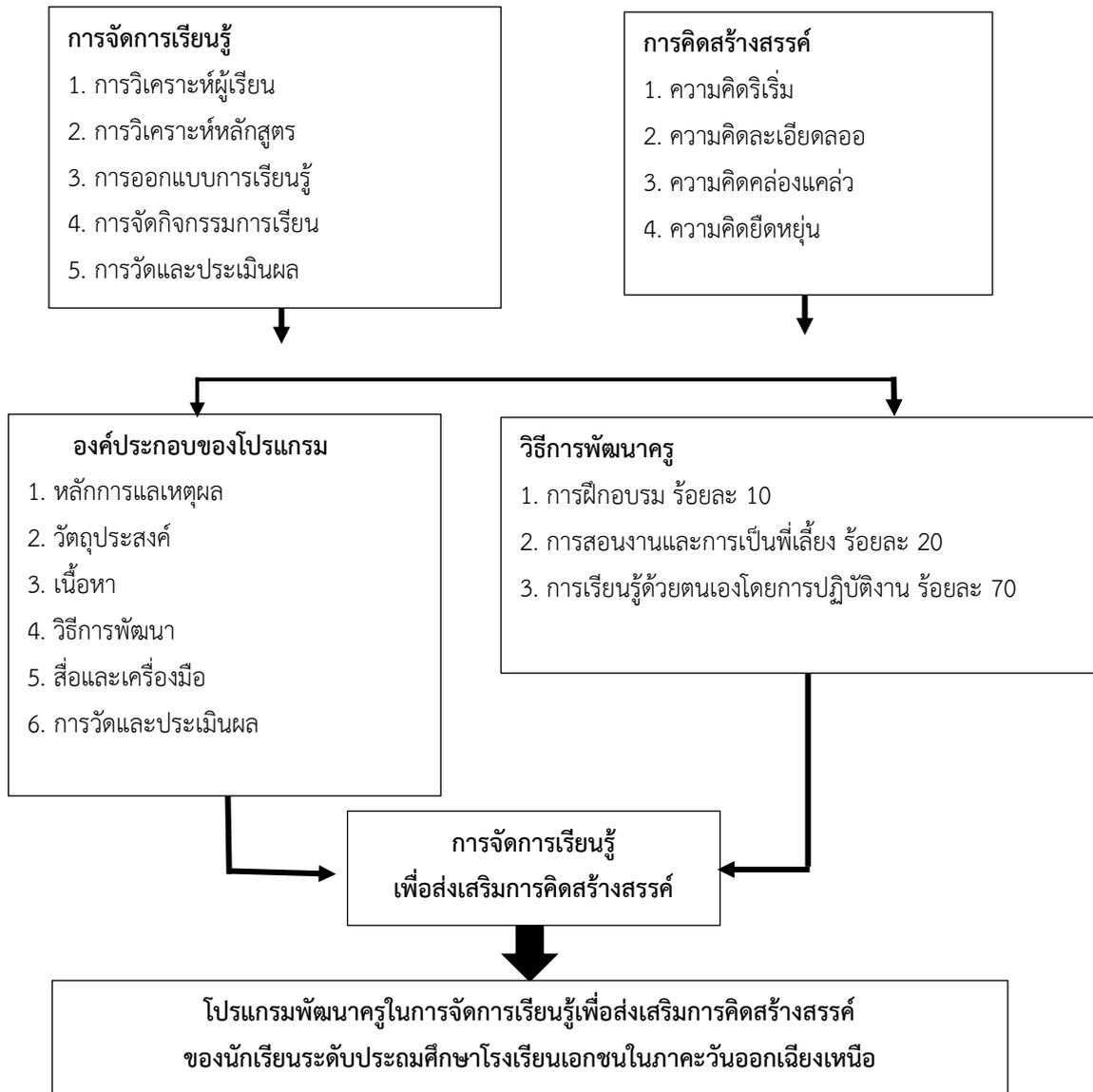
แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ อาร์รี รังสินันท์ (2554) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1. ความคิดริเริ่ม 2. ความคิดคล่องตัว 3. ความคิดยืดหยุ่น 4. ความคิดละเอียดลออ ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์ (2546) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1. ความคิดริเริ่ม (Originality) 2. ความคล่องแคล่วในการคิด (Fluency) 3. ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) 4. ความละเอียดลออในการคิด (Elaboration) นรินทร์ สุทธิศักดิ์ (2550) กล่าวว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ มี ดังนี้ 1. การพิจารณาลักษณะ 2. การเปรียบอุปมาอุปมัย 3. การบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อน 4. การใช้คำถาม ยั่วแหย่และกระตุ้นให้ตอบ 5. การเปลี่ยนแปลง 6. การปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นไปในรูปแบบอื่นด้วย วิธีการเปลี่ยนแปลงอย่างอิสระ 7. การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม 8. ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1. คิดจินตนาการ

(Imagination) 2. คิดคล่องแคล่วหรือการคิดเร็ว (Ideational Fluency) 3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 4. คิดริเริ่ม (Original) 5. คิดละเอียดลออ (Elaboration) จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดละเอียดลออ 3) ความคิดคล่องแคล่ว และ 4) ความคิดยืดหยุ่น

การศึกษาแนวคิดว่าด้วยองค์ประกอบวิธีการพัฒนาครู จากนักวิชาการ ได้แก่ ดนัย เทียนพุ่ม (2557) กล่าวว่า การพัฒนาครู มีวิธีการดังนี้ 1. เทคนิคการฝึกอบรม 2. เทคนิคการสอนแนะนำงาน 3. เทคนิคการฝึกอบรมในงาน 4. เทคนิคการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน สุจิตรา ธนพันธ์ (2548) ได้กล่าวถึงวิธีในการพัฒนาครูว่ามีทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่ 1. การฝึกอบรม (Training) 2. การศึกษา (Education) 3. การพัฒนา (Development) 4. การเรียนรู้ (learning) จิรประภา อัครบวร (2554) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูแบบองค์รวม มีทั้งหมด 7 มิติ ได้แก่ 1. การพัฒนาด้านปัญญา 2. การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ 3. การพัฒนาด้านร่างกาย 4. การพัฒนาด้านสังคม 5. การพัฒนาด้านสุนทรียศาสตร์ 6. การพัฒนาด้านอาชีพ 7. การพัฒนาด้านอารมณ์ สมชาติ กิจยรรยง (2556) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาครู ดังนี้ 1. การให้การศึกษ และส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง 2. การให้การฝึกอบรม และการพัฒนา 3. การพัฒนาในงาน Nadler and Wiggs (1989) พบว่าการพัฒนาครูเป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนา ศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น มีวิธีในการพัฒนา 3 วิธี คือ 1. การฝึกอบรม (training) 2. การศึกษา (Education) 3. การพัฒนา (Development) จากงานวิจัยเบื้องต้นสามารถสรุปได้องค์ประกอบวิธีพัฒนาครู 3 วิธี คือ 1) การฝึกอบรม 2) การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง และ 3) การศึกษาด้วยตนเอง

การศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรม จากนักวิชาการ ได้แก่ สมิตรา พงศธร (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 1. จุดมุ่งหมาย (Aims) 2. เป้าหมาย (Goals) 3. วัตถุประสงค์ (Objectives) 4. เนื้อหาวิชา (Content) 5. กิจกรรมการเรียนการสอน (Learning Activities) ปริญญา มีสุข (2552) ได้ทำการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู 8 องค์ประกอบ 1. สภาพปัญหา 2. วัตถุประสงค์ 3. โครงสร้างเวลา 4. คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม 5. เนื้อหาที่ใช้ 6. เอกสารที่ใช้ 7. การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม 8. การประเมินผลโปรแกรม Boone และ Edgar J (1992) ได้กำหนดองค์ประกอบโปรแกรมไว้ 3 ส่วนคือ 1. การจัดทำแผน 2) การออกแบบและดำเนินการ 3) การตรวจสอบและประเมินผล Kanaya และ McMillan (2005) ได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู พบว่าประกอบด้วย 1) รูปแบบ 2) ระยะเวลา 3) การเป็นกลุ่มผู้เข้าอบรมที่อยู่ในบริบทเดียวกัน 4) การเรียนรู้เชิงรุก 5) การเน้นที่เนื้อหาความรู้ 6) มีความต่อเนื่องเชื่อมโยง ส่วนองค์ประกอบของบุคคล ประกอบด้วย 1) การได้รับการยอมรับ 2) การมีแรงจูงใจ ได้้องค์ประกอบของ โปรแกรม 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดประสงค์ 3) ขอบข่ายเนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) สื่อ และ 6) การประเมินผล

ผู้วิจัยจึงสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ตั้งแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม และรายด้าน

ด้าน	การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	การเตรียมการจัดการเรียนรู้	3.77	0.56	มาก	3.96	0.60	มาก
2	การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.77	0.56	มาก	3.93	0.55	มาก
3	การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.83	0.69	มาก	4.01	0.72	มาก
4	การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้	3.82	0.74	มาก	4.03	0.75	มาก
	โดยรวม	3.79	0.60	มาก	3.98	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้าน การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตารางที่ 2

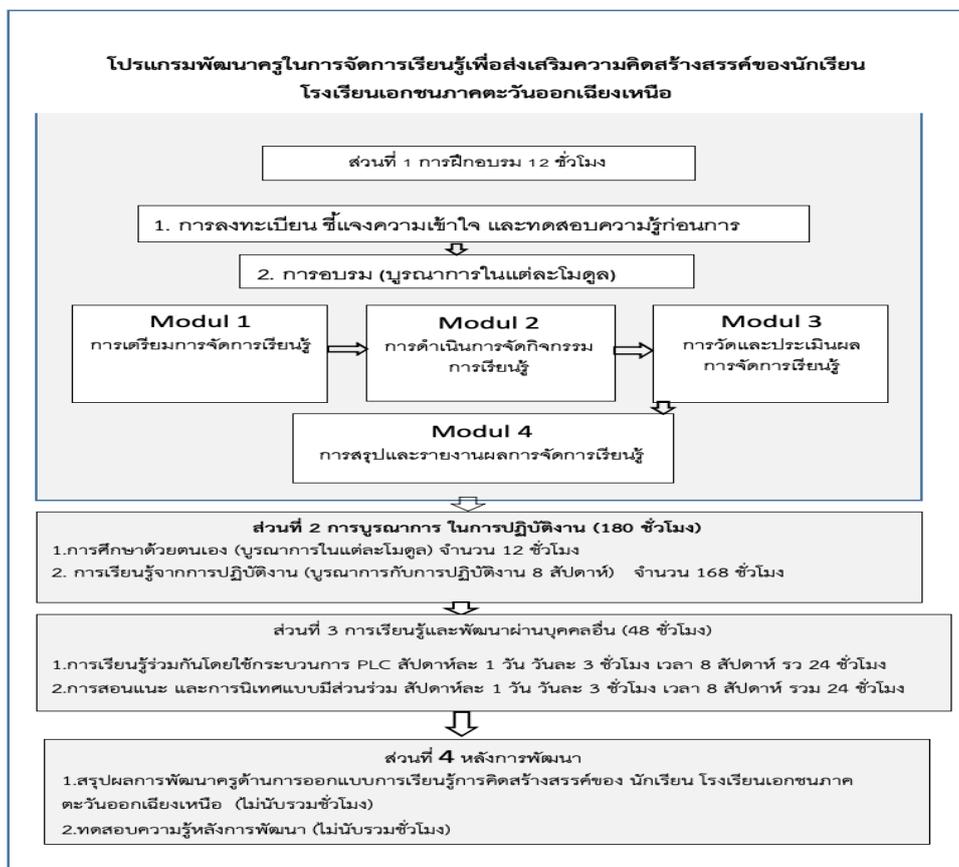
ตารางที่ 2 แสดงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิด					
ด้าน	สร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา	I	D	PNI _{modified}	ลำดับ
1	การเตรียมการจัดการเรียนรู้	3.96	3.77	0.05	2
2	การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.93	3.77	0.04	4
3	การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	4.01	3.83	0.05	3
4	การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้	4.03	3.82	0.06	1

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ 2) การเตรียมการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และ 4) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) ผลการออกแบบโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

2.1 การออกแบบโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามหลักการพัฒนาครูแบบ 70:20:10 โดยกำหนดสัดส่วนของจำนวนชั่วโมงในการพัฒนา ร้อยละ 70 จำนวน 168 ชั่วโมง(เรียนรู้จากการปฏิบัติงาน 168 ชั่วโมง) ร้อยละ 20 จำนวน 48 ชั่วโมง (การสอนแนะ 12 ชั่วโมงและ PLC 12 ชั่วโมง) ร้อยละ 10 จำนวน 24 ชั่วโมง(การฝึกอบรม 12 ชั่วโมง และเรียนรู้ด้วยตนเอง 12 ชั่วโมง) ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ผลประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน มีดังนี้

1. โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด
2. โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด
3. โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ การเตรียมการจัดการเรียนรู้ และการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การเตรียมการจัดการเรียนรู้ และการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ การเตรียมการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูไม่ทราบรูปแบบหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ Erwin (1993) ที่กล่าวว่าปัญหาในการพัฒนาการคิดของนักเรียน คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เกี่ยวกับกระบวนการคิดขาดความรู้ทางด้านทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการคิด รวมไปถึงรูปแบบวิธีการสอนหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ทำให้ครูขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน จึงทำให้ นักเรียนมีปัญหาในการพัฒนากระบวนการคิดซึ่งรวมทั้งการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นิตยา ทองสงค์ (2552) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์เขต ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 มีปัญหาการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองจันทร์ มิระสิงห์ (2558) พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอย่างเดียว ไม่ได้ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิด ครูไม่เห็นความจำเป็น ของแผนการสอน ครูสอนเร็วเกินไปโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูไม่มีเวลาเตรียมการสอน การสอนมักมุ่งที่ผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการ ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจกระบวนการและขาดความเข้าใจอย่างต่อเนื่องใน

บทเรียน ข้อมูลและกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้มานั้นครูนำไปใช้ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น และไม่ลึกซึ้งถึงขั้นจะให้ครูผู้สอนใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนได้

2. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ประกอบด้วย องค์ประกอบของโปรแกรม คู่มือการใช้โปรแกรม และเนื้อหาสาระของ โปรแกรม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดประสงค์ของโปรแกรม 3) ขอบข่ายเนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) สื่อ และ 6) การประเมินผล

2.2 คู่มือการใช้โปรแกรม เป็นเอกสารประกอบที่สำคัญของการนำโปรแกรมไปใช้เพื่อเป็นแนวทางหรือข้อปฏิบัติในการนำโปรแกรมไปใช้พัฒนาครูให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีส่วนประกอบ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนที่ 3 การดำเนินการโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนที่ 4 การวัดผลและประเมินผล

2.3 เนื้อหาสาระของโปรแกรม ประกอบด้วย 4 โมดูล คือ โมดูล 1 การเตรียมการเรียนการสอน โมดูล 2 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียน โมดูล 3 การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และโมดูล 4 การสรุปและรายงานผลการเรียนรู้

กระบวนการและกิจกรรม ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการพัฒนาโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนา ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกระบวนการพัฒนา เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยการฝึกอบรม จำนวน 12 ชั่วโมง การเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการพัฒนา เป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนัก 2) การศึกษาด้วยตนเอง (self-learning) 3) การประเมินตนเอง และ 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเนื้อหาโดยใช้ชุดการเรียนรู้เสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ที่ 1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้ที่ 2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้ที่ 3 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และ ชุดการเรียนรู้ที่ 4 การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอีก 12 ชั่วโมง

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติในสถานศึกษาจริงของตนเอง จำนวน 168 ชั่วโมง เป็นการการบูรณาการในการปฏิบัติงาน เป็นการนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การศึกษาด้วยตนเอง (บูรณาการในแต่ละโมดูล) จำนวน 12 ชั่วโมง และ 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (บูรณาการกับการปฏิบัติงาน 8 สัปดาห์) จำนวน 168 ชั่วโมง

ส่วนที่ 3 การเรียนรู้และพัฒนาผ่านบุคคลอื่น จำนวน 48 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กระบวนการ PLC สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง เวลา 8 สัปดาห์ รวมจำนวน 24 ชั่วโมง และ 2) การสอนแนะ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง เวลา 8 สัปดาห์ รวมจำนวน 24 ชั่วโมง

ส่วนที่ 4 หลังการพัฒนา ประกอบไปด้วย 1) สรุปผลการพัฒนาครูด้านการออกแบบการเรียนรู้การคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียน โรงเรียนเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ไม่นับรวมชั่วโมง) และ 2) ทดสอบความรู้หลังการพัฒนา (ไม่นับรวมชั่วโมง) โดยใช้เวลาในการพัฒนาทั้งสิ้น 240 ชั่วโมง

ผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูป การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ (1) วิสัยทัศน์ (2) หลักการ (3) วัตถุประสงค์ (4) เนื้อหา (5) กระบวนการ (6) โครงสร้าง และ (7) การวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสุทธิ์ เวียงสมุทร (2553) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนา ครูในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 พบว่า รูปแบบพัฒนาครูใน การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 ประกอบด้วย กระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา 2) นำพาสู่แนวทางการแก้ไข 3) ก้าวไกลเพิ่มพูนความรู้ของครู 4) ลงสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน 5) พากเพียร นิเทศ ติดตาม ประเมินผล 6) บุคลากร ทุกคนเน้นการสร้างเครือข่ายร่วมใจพัฒนาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ยอดสละ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรมและ 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เวียงชัย อติรัตนวงษ์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนขามแก่นนคร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ยึดรูปแบบการสอนแบบเดิม ๆ สอนโดยวิธีการบรรยาย ไม่ใช้กิจกรรม การเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย หรือมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ไม่กระตุ้นให้นักเรียนคิด

วิเคราะห์ ไม่ได้ถูกฝึกฝนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ไม่ฝึกให้นักเรียนรู้จักการสังเกต การตั้งสมมติฐาน ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน ขาดความมั่นใจในตนเอง หลังการนำรูปแบบ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ มาเพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นปรากฏว่า นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลายในด้านการคิด นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิด ฝึกแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รับการฝึกคิดวิเคราะห์ ให้ปฏิบัติ จริงในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีสื่ออุปกรณ์ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน จะทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองและจะนำไปสู่ ความสามารถในการคิดระดับสูงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนประถมศึกษาเอกชนควรมีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เป็นระบบ เน้นการพัฒนาให้ครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน

1.2 การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ทั้งในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำหลักสูตรการพัฒนาที่หลากหลายมาผสมผสานและบูรณาการ แล้วนำมาใช้ในการ พัฒนาพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน อย่างเหมาะสม เช่น รูปแบบการนิเทศ ติดตาม รูปแบบการฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ เป็นต้น

1.3 การนำไปใช้พัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้ในการพัฒนาครู ทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพิจารณาบริบท ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษาทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน

2.2 ควรศึกษาเพื่อพัฒนาการมีทักษะการสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ของครูให้มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เชิงระบบและเชิงรูปแบบ เกี่ยวกับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปได้อย่าง ครบถ้วนและเห็นเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (2565). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิระประภา อัครบวร. (2554). พัฒนาคอนบวมความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: หจก. กรกนการพิมพ์.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย เทียนพุด. (2557). *การบริหารทรัพยากรบุคคลสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: ไทยเจริญการพิมพ์.
- ทองจันทร์ มิระสิงห์. (2558). *การพัฒนาทักษะการคิดแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการคิดแบบ SCAMPER*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สพจ).
- นรินทร์ สุทธิศักดิ์. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านพลศึกษาของนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา ทองสงค์. (2552). *การพัฒนาทักษะการคิดแบบวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกระบวนการคิดแบบไตรสิกขา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิค พรินต์ติ้ง
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2557) *ความคิดสร้างสรรค์ : พรสวรรค์ที่พัฒนาได้* (พิมพ์ครั้งที่ 2) : กรุงเทพมหานคร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปริญญา มีสุข. (2552). *ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2551). *ทักษะ 5C เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วราพร ศรีสว่าง. (2558). *การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของครูผ่านกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิสุทธิ เวียงสมุทร. (2553). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เวียงชัย อติรัตนวงษ์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมชาติ กิจยรรยง. (2556). *เทคนิคเสริมสร้างพัฒนาบุคลากรให้บริการเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: สมาร์ทไลฟ์.
- สุจิตรา ธนานันท์. (2548). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (human resource development)*. กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็น เพรส.
- สุมิตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษา. คาทอลิกแห่งประเทศไทย*. 79, 15-23.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อารี รังสินันท์. (2554). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: ธนการพิมพ์.
- Boone, M. (1992). *The Impact of Leadership Behavior of the Superintendent on Restructuring Rural Schools*. Texas : Abstracts from ERIC database : ERIC NO : 354115.
- Erwin, P. (1993). The effects of teacher training on teacher performance and student achievement. *Journal of Educational Research*. 86 (5), 326-334.
- Gerlach, V.S. and Ely, D.P. 1971. *Teaching and Media: A Systematic Approach*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Glaser, E. M. (1965). *Critical Thinking Appraisal Manual*. New York : Harcourt, Brace & World.
- Kanaya, T., & McMillan., C. (2005). *Facilitating Communities of Practice in Teacher Professional Development*. Denmark : eLearning Lab, Aalborg University.
- Klausmeier, H. J. and R. E. Ripple. (1971). *Learning and Human Abilities: Educational Psychology*. New York : Harper International Editions.

- Nadler & Wiggs. (1989). *แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. New York : Harper & Row.
- Paziotopoulos, P., & Kroll, J. F. (2004). The effects of L1 proficiency on the processing of L2 words in bilinguals: Evidence from eye movements. *Journal of Memory and Language*. 51 (1), 62-83.
- Roger, Carl R. (1970). *Carl Roger on Encounter Group*.
- Tyler, R.W. (1950). *Basic Principles of Curriculum Development and Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.